

Lieta C-39/24

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu

Iesniegšanas datums:

2024. gada 15. janvāris

Iesniedzējtiesa:

Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n.º6 de Ceuta (Spānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2024. gada 2. janvāris

Prasītāja:

Justa

Atbildētāja:

Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S. A.

[..] [Iesniedzējtiesa, process un puses] [..]

RĪKOJUMS

[..]

FAKTU IZKLĀSTS

- 1 Šajā lietā tiesa ir izlēmusi apturēt tiesvedību, lai pusēm un prokuratūrai dotu iespēju paust viedokli par iespēju vērsties Eiropas Savienības Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.
- 2 Pusēm un prokuratūrai noteiktais termiņš, lai tās paustu savu viedokli par to, vai ir lietderīgi iesniegt Tiesai šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir beidzies, un ir iesniegti procesuālie dokumenti, kas ir iekļauti lietas materiālos un kuru saturs ir atspoguļots turpmāk.

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

3 [..]

4 [..].

5 [..]

[Lūgums piemērot steidzamības procedūru vai paātrināto tiesvedību, ko iesniedzējtiesa ir noraidījusi]

6 [..]

[Par iespēju uzdot prejudiciālu jautājumu par šī procesa izdevumiem, ko iesniedzējtiesa ir noraidījusi]

7 [..]

8 [..]

[LESD 267. pants un citi Savienības tiesību noteikumi par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, kā arī Eiropas Savienības Tiesas ieteikumi valstu tiesām par prejudiciālu jautājumu uzdošanu]

9 Šim lūgumam ir piemērojamas šādas Savienības direktīvas:

– *Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, 3., 5., 6. un 7. pants.*

– *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2005/29/EK (2005. gada 11. maijs), kas attiecas uz uzņēmēju negodīgu komercpraksi iekšējā tirgū attiecībā pret patērētājiem, 7. pants.*

10 Šim lūgumam ir piemērojamas šādas valsts tiesību normas:

– *Orden de 5 de mayo de 1994, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios* [1994. gada 5. maija Rīkojums par hipotekāro aizdevumu finanšu nosacījumu pārskatāmību], II pielikuma 4. punkts un 5. pants.

– *Ley 5/2019 de 15 de marzo, que regula los contratos de crédito inmobiliario* [2019. gada 15. marta Likums 5/2019 par nekustamā īpašuma kredītņēmumiem], 14. pants, kas attiecas uz pārskatāmību.

– *Real Decreto Legislativo 1/2007 de 16 de noviembre, Texto Refundido de la Ley General para la Defensa de Consumidores y Usuarios* [Karaļa 2007. gada 16. novembra Leģislatīvais dekrēts Nr. 1/2007, ar ko pieņem Vispārējā likuma par patērētāju un lietotāju aizsardzību konsolidēto versiju], 8. panta b) un d) punkts, 60., 80., 82. un 83. pants.

- *Ley 26/88 de 29 de julio sobre disciplina e intervención de entidades de crédito* [1988. gada 29. jūlija Likums 26/88 par kredītiestāžu režīmu un intervenci].
 - *Ley 7/98 de 13 de abril, de condiciones generales de la contratación*, [1998. gada 13. aprīļa Likums 7/1998 par vispārīgajiem līgumu noteikumiem], 3., 8.1., 8.2., 5.5., 7. un 10. pants.
 - *Código Civil* [Civilkodekss], 1303. pants un citi saistītie noteikumi.
- 11 Šajā tiesvedībā ir apstrīdēts 2005. gada 3. novembrī pie notāra [...] noslēgtā hipotekārā aizdevuma publiskā akta, kurā prasītāja figurē kā aizņēmēja – hipotekārā kredīta ņēmēja, bet atbildētāja kā aizdevēja – kreditore, noteikums par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu. Minētā līguma 4.1. noteikumā bija paredzēta maksa par kredīta pieteikuma izskatīšanu 0,25 % apmērā no aizdotā kapitāla, kas tika aprēķināta un samaksāta bankai brīdī, kad aizņēmēja parakstīja publisko aktu par hipotekāro aizdevumu, debetējot norēķinu kontu.
- 12 Eiropas Savienības Tiesas (EST) 2020. gada 16. jūlija spriedumā apvienotajās lietās C-224/19 un C-259/19 tika lemts par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu, kaut arī neņemot vērā īpašos regulējumus, kas paredz kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu, un 2023. gada 16. marta spriedumā EST arī lēma par šāda noteikuma negodīguma pārbaudi. *Eiropas Savienības Tiesas 2020. gada 16. jūlija spriedums* lika lielākajai daļai mūsu valsts provinču tiesām apsvērt kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu atcelšanu, uzdodot bankām atmaksāt klientu samaksātās summas un procentus. EST spriedumā, atceļot šo maksu, tika piemērots kritērijs, ka bankas šo maksu drīkst iekasēt tikai tad, ja tās var pierādīt, ka aizņēmējam ir sniegts pakalpojums, kas pamato šādus izdevumus. Šajā EST spriedumā ir norādīts, ka kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa nenosaka līgumattiecību būtību un ka tas, ka tā ir iekļauta kredīta kopējās izmaksās, nav tāpēc, ka tā ir daļa no GPL [gada procentu likmes], un nenozīmē, ka tā ir būtisks līguma noteikums, un ka pieteikuma izskatīšanas maksa jebkurā gadījumā būtu pakļauta pastiprinātai negodīguma kontrolei. EST spriedumā ir secināts, ka noteikums, ar kuru no patērētāja tiek pieprasīta kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa, pretēji labticīguma prasībām var radīt būtisku nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, ja banka nepierāda, ka šī maksa atbilst faktiski sniegtajiem pakalpojumiem un izdevumiem, tādējādi kaitējot patērētājam. Šo judikatūru atbalsta *SAP de Zaragoza, Secc. 5^a [Saragosas provinces tiesas, Spānija, 5. nodaļas] 2020. gada 17. decembra spriedums*, *SAP de Lérida, Secc. 2^a [Lēidas provinces tiesas, Spānija, 2. nodaļas] 2020. gada 27. novembra spriedums* un *SAP de Madrid Secc. 11^a [Madrīdes provinces tiesas, Spānija, 11. nodaļas] 2020. gada 9. oktobra spriedums*. 2023. gada 16. marta EST spriedums seko iepriekšējam *2020. gada 16. jūlija EST spriedumam*, neatzīstot, ka līguma noteikums par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu var automātiski izturēt pārskatāmības testu, un ir jāņem vērā: i) noteikuma formulējums; ii) informācija, ko uzņēmums sniedzis aizņēmējam, tostarp tā, kas tam ir jāsniedz saskaņā ar nozares regulējumiem; iii) uzņēmuma reklāma par šāda veida

aizdevumiem; un kopumā iv) “ņemot vērā uzmanības līmeni, kādu var sagaidīt no samērā informēta, uzmanīga un apdomīga vidusmēra patērētāja”.

- 13 2023. gada 29. maija *TS 816/2023, Sección Primera [Augstākās tiesas, Spānija, pirmās nodaļas] spriedumā 816/2023, lieta 919/2019*, ir norādīts, ka pierādījumu trūkums par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksas segtājiem pakalpojumiem nav tās spēkā esamības nosacījums, jo tiek uzskatīts, ka saskaņā ar EST judikatūru tas nav būtisks nosacījums tās spēkā esamībai. Tādēļ ir nepieciešams veikt pārskatāmības un satura analīzi, izmantojot skaidru sākumpunktu: pakalpojumi, par kuriem tiek maksāta kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa, ir saistāmi ar hipotekārā kredīta piešķiršanu un ir uzskaitīti vai identificēti nozares regulējumos.
- 14 2023. gada 29. maija *TS spriedumā 816/2023* ir izskatīts attiecīgais EST spriedums un ir uzsvērti šādi aspekti:
- 1.– Tas, ka kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa ir daļa no līguma galvenā priekšmeta, ir izslēdzams, jo no aizņēmēja viedokļa tas ir stingrs jēdziens par būtisku aizdevuma līguma elementu, un par tādu ir uzskatāmi tikai atlīdzības procenti.

Tāpēc *TS* uzskata, ka, tā kā kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa nav pieskaitāma līguma būtiskajiem elementiem saskaņā ar *Padomes Direktīvas 93/13/EEK* (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos *4. panta 2. punkta* noteikumiem, būtu jāgroza valsts judikatūra, uz to attiecinot tās satura (negodīguma) kontroli.

 - 2.– Kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa atlīdzina hipotekārā aizdevuma vai kredīta izvērtēšanas, piešķiršanas vai apstrādes izmaksas. Līdz ar to kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa nav negodīga *per se*.
 - 3.– Ja runa ir par līgumu, kas noslēgts ar patērētājiem vai lietotājiem, noteikumam par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu ir ne tikai jābūt skaidram un saprotamam formulējuma ziņā, bet tam ir jāiztur arī materiālās pārskatāmības kontrole. Tādējādi, lai lemtu par šī noteikuma tiesiskumu, valsts tiesai ir jāpārbauda:
 - Šāda noteikuma ekonomiskās sekas patērētājam, kas ļaus izprast to pakalpojumu būtību, kuri tiek sniegti apmaiņā pret šajā noteikumā paredzēto maksu.
 - Ka līgumā paredzētie dažādie izdevumi vai sniegtie pakalpojumi nepārklājas.
 - Vai finanšu iestāde ir sniegusi obligāto informāciju saskaņā ar valsts regulējumu un vai tā ir to iekļāvusi savā iepriekšējā piedāvājumā vai reklāmā saistībā ar noslēgtā līguma veidu. Un vai ar šādu informāciju vai reklāmu patērētājs ir ticis pietiekami informēts par līgumā ietvertā noteikuma par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu ekonomisko saturu un darbību, t.i., ir informēts par

iemesliem, kas pamato atlīdzību, kuru veido kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa, pat tad, ja aizdevējam nav pienākuma līgumā norādīt visu to pakalpojumu būtību, kas tiek sniegta apmaiņā pret kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu.

– Jānovērtē īpašā uzmanība, ko vidusmēra patērētājs pievērš šādam noteikumam, ciktāl tas paredz ievērojamas summas pilnīgu samaksu no aizdevuma vai kredīta piešķiršanas brīža.

4.– Lai izvērtētu klauzulas iespējamo negodīgumu, *Tribunal Supremo* [Augstākā tiesa] norāda, ka EST uzskata:

– Attiecībā uz labticību ir jāpierāda, ka aizdevējs, godīgi un taisnīgi rīkojoties pret patērētāju, varētu pamatoti sagaidīt, ka patērētājs individuālās sarunās piekristu šādam noteikumam.

– Attiecībā uz būtisku nelīdzsvarotību nedrīkst apgalvot, ka noteikums, kas saistībā ar hipotekāro aizdevumu vai kredītu paredz pieteikuma izskatīšanas maksu, nekādā gadījumā neievēro līdzsvaru starp pušu tiesībām un pienākumiem, kas izriet no līguma, bet ir jāizvērtē, vai izmaksas nav nesamērīgas attiecībā uz aizdevuma summu un vai pakalpojumi, par kuriem tiek maksāta šī komisija, jau nav iekļauti citās pozīcijās, par kurām ir jāmaksā patērētājam (51., 58. un 59. punkts).

15 Attiecībā uz valsts regulējumu par informāciju, kas aizdevējam jāsniedz patērētājam hipotekārā aizdevuma vai kredīta līgumā, un jo īpaši attiecībā uz kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu, *TS* 2023. gada 29. maija spriedumā ir noteikts šādi:

1. – Banku pārskatāmības normās attiecībā uz kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu ir paredzēta īpaša attieksme, kas atšķiras no pārējām banku komisijas maksām.

Orden de 5 de mayo de 1994, sobre transparencia de las condiciones financieras de los préstamos hipotecarios [1994. gada 5. maija Rīkojuma par hipotekāro aizdevumu finanšu nosacījumu pārskatāmību] II pielikuma 4. punktā bija paredzēts šādi:

“4. Komisijas maksas.

1. Kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa. – Visi izdevumi saistībā ar aizdevuma izvērtēšanu, hipotekārā aizdevuma piešķiršanu vai apstrādi, vai citi līdzīgi izdevumi, kas nesaraujami saistīti ar aizdevumu piešķiršanā subjekta darbību, kuru izraisījusi aizdevuma piešķiršana, ir obligāti jāiekļauj vienotā komisijas maksā, kura tiek saukta par “kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu” un kura ir maksājama tikai vienu reizi. Tās apmērs, kā arī tās samaksas veids un datums ir precizēti šajā noteikumā. [..]

2. Citas komisijas maksas un vēlākas maksas. – Papildus “kredīta pieteikuma izskatīšanas maksai” var nolīgt vienīgi šādas no aizņēmēja iekasējamas maksas: [..]

c) Komisijas maksas, kuras pienācīgi paziņotas Spānijas Bankai saskaņā ar 1989. gada 12. decembra rīkojumu un tā īstenošanas noteikumiem un kuras atbilst īpašam subjekta sniegtam pakalpojumam, kas nav aizdevuma parastā pārvaldība [..].”

2.– Atšķirīga attieksme pret kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu un pārējām banku komisijas maksām tika saglabāta *Ley 2/2009, de 31 de marzo, por la que se regula la contratación con los consumidores de préstamos o créditos hipotecarios y de servicios de intermediación para la celebración de contratos de préstamo o crédito* [2009. gada 31. marta Likuma 2/2009, ar ko reglamentē hipotekāro aizdevuma līgumu vai kredītlīgumu un starpniecības pakalpojumu līgumu ar mērķi noslēgt aizdevuma līgumus vai kredītlīgumus ar patērētājiem] sākotnējā redakcijā. *Tā 5. pantā* par pārskatāmības pienākumiem saistībā ar komisijas maksu un izdevumu tarifiem bija noteikts šādi:

“1. Uzņēmumi brīvi nosaka savus tarifus attiecībā uz komisijas maksām, nosacījumiem un izmaksām, kas var tikt iekasētas no patērētājiem, nebūdami pakļauti citiem ierobežojumiem, izņemot tos, kas šajā likumā, 1908. gada 23. jūlija likumā, kā arī Karaļa 2007. gada 16. novembra Leģislatīvajā dekrētā 1/2007 ir paredzēti negodīgu noteikumu jomā.

Tarifos, kuros ir iekļautas komisijas maksas vai kompensācijas un izmaksas, kas var tikt pieprasītas, ieskaitot konsultāciju darbības, norāda to piemērošanas gadījumus un – attiecīgā gadījumā – piemērošanas biežumu. Komisijas maksām vai kompensācijām vai izmaksām, kas tiek iekasētas no klienta, ir jāatbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem vai segtām izmaksām. Par pakalpojumiem, kurus klients nav tieši pieņēmis vai pieprasījis, netiek maksāta nekāda komisijas maksa vai izmaksas.

2. Neskarot iepriekšējā punktā noteikto:

a) Hipotekārajiem aizdevumiem vai kredītiem piemēro noteikumus par kompensāciju par pirmstermiņa atmaksu, kas izklāstīti īpašos tiesību aktos, kuri reglamentē hipotekāro kredītu tirgu, izņemot gadījumus, kad hipotekārie aizdevumi vai kredīti ir piešķirti pirms 2007. gada 9. decembra un līgumā ir noteikts pirmstermiņa atmaksas maksas režīms, kā tas ir paredzēts *Ley 2/1994, de 30 de marzo, sobre subrogación y modificación de préstamos hipotecarios* [1994. gada 30. marta Likumā 2/1994 par hipotekāro kredītu subrogāciju un modifikāciju].

b) Mājokļa hipotekārajiem aizdevumiem vai kredītiem pieteikuma izskatīšanas maksa, kas ir maksājama tikai vienu reizi, ietver visus izdevumus saistībā ar hipotekārā aizdevuma vai kredīta izpēti, piešķiršanu vai apstrādi vai citus līdzīgus izdevumus, kas ir raksturīgi iestādes darbībai saistībā ar kredīta vai aizdevuma

piešķiršanu. Aizdevumiem vai kredītiem ārvalstu valūtā kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa ietver arī jebkādas komisijas maksas par sākotnējās aizdevuma vai kredīta izmaksas summas valūtas maiņu.

Citām no patērētāja iekasējamām komisijas maksām un izdevumiem, kurus iestāde piemēro šiem aizdevumiem vai kredītiem, ir jāatbilst konkrēta pakalpojuma sniegšanai, kas nav aizdevuma vai kredīta piešķiršana vai parastā pārvaldīšana.

3.– Šobrīd šis tiesiskais regulējums ir ietverts *Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario* [2019. gada 15. marta Likumā 5/2019 par nekustamā īpašuma kredītlīgumiem], *kura 14. pantā*, kas attiecas uz pārskatāmības normām nekustamo īpašumu aizdevumu tirdzniecībā, ir noteikts šādi:

“3. Maksu var iekasēt tikai par pakalpojumiem, kas saistīti ar aizdevumiem, kurus aizņēmējs vai iespējamais aizņēmējs ir saistoši pieprasījis vai nepārprotami akceptējis, un ar nosacījumu, ka tie atbilst faktiski sniegtiem pakalpojumiem vai izdevumiem, kurus var pamatot.

4. Ja ir tikusi pielīgta kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa, tā ir maksājama tikai vienu reizi un ietver visus izdevumus saistībā ar kredīta izpēti, piešķiršanu vai apstrādi vai citus līdzīgus izdevumus, kas ir raksturīgi aizdevēja darbībai saistībā ar aizdevuma piešķiršanu. Aizdevumiem ārvalstu valūtā pieteikuma izskatīšanas maksā ir ietverta arī jebkāda komisijas maksa par sākotnējās aizdevuma izmaksas summas valūtas maiņu.

Papildus tam, ka jaunajā tiesiskajā regulējumā kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa joprojām tiek traktēta atšķirīgi no citām komisijas maksām, kas piemērojamas hipotekārajiem aizdevumiem vai kredītiem, ir jāatzīmē, ka šī pieteikuma izskatīšanas maksa atbilst izdevumiem, kas ir “raksturīgi” darbībai, ko izraisa aizdevuma vai kredīta piešķiršana, un tādējādi neietver nekāda veida izdevumus, kas nav raksturīgi šāda veida piešķiršanai”.

Tribunal Supremo 2023. gada 29. maija spriedumā skaidri norāda, ka nav viennozīmīga risinājuma par kredīta pieteikuma izskatīšanas maksas noteikuma spēkā esamību vai spēkā neesamību, jo tas ir atkarīgs no katras lietas individuālas izskatīšanas, ņemot vērā pierādījumus.

- 16 *Iepriekš minētajā spriedumā 816/23 TS* uzsver, ka kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa ir spēkā esoša, argumentējot šādi:

Finanšu iestāde pilnībā ir ievērojusi 1994. gada 5. maija rīkojumu (piemērojamais noteikums: “ratione tempo”). It īpaši: i) komisijas maksa ietver visas izmaksas, kas saistītas ar aizdevuma izvērtēšanu, piešķiršanu vai apstrādi un ir raksturīgas darbībai, ko izraisījusi aizdevuma piešķiršana; ii) tā tiek uzrādīta ar nosaukumu “kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa”, nevis ar mulsinošiem apzīmējumiem; iii) komisijas maksa tiek aprēķināta tikai vienu reizi, sākumā; iv) tās summa,

forma un norēķinu datums ir īpaši noteikti līguma noteikumos. Iekasētā summa nav nesamērīga, jo komisijas maksa veidoja 0,65 % no aizdevuma kapitāla; vidējās izmaksas bija no 0,25 % līdz 1,5 %.

- 17 Tādēļ tiesām un tribunāliem ir jāanalizē, vai katrs no attiecīgajiem noteikumiem atbilst pārredzamības un satura kontroles kritērijiem, ja kredīta pieteikuma izskatīšanas maksa nav daļa no līguma atlīdzības, saskaņā ar *TS norādēm spriedumā 816/23*.

REZOLUTĪVĀ DAĻA

Šī tiesa NOLEMJ:

- 18 Apturēt tiesvedību.
- 19 Uzdot Eiropas Savienības Tiesai jautājumu par jurisdikciju, lai tā sniegtu prejudiciālu nolēmumu šādos jautājumos:
- 20 **Pirmais jautājums.** Vai Savienības tiesiskajam regulējumam ir pretrunā tāda *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) attiecībā uz kredīta pieteikuma izskatīšanas maksu sniegta interpretācija, atbilstoši kurai ar to vien, ka hipotekārā aizdevuma līgumā ir norādīta noteikuma aptvertā summa un ir ietverta norāde, ka šī summa nepārsniedz noteikto maksimālo apjomu, ir pietiekami, lai atzītu, ka šis noteikums nav negodīgs pārredzamības trūkuma dēļ, ņemot vērā *Direktīvas 93/13/EEK 4. panta 2. punktu*, pat ja šajā noteikumā nav precizēts nedz tā saturs, nedz termiņš?
- 21 **Otrais jautājums.** Vai gadījumā, ja patērētājs ir iepriekš informēts par attiecīgo noteikumu un ja šis noteikums nav uzskatāms par saistītu ar banku aizdevuma darbību, kā norādīts *Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā 2014/17/ES*, un ja tiek uzskatīts, ka tas nav saistīts ar atlīdzības procentiem kā tādiem, nav jāizraksta rēķini un jāprecizē attiecīgie pakalpojumi, pirms ar tiem saistītās izmaksas tiek pārnestas uz patērētāju, un vai atturēšanās no šādas darbības veikšanas nav pretrunā Savienības tiesiskajam regulējumam, jo tiek ietekmēta attiecīgā noteikuma materiālā pārskatāmība?

[..] [noslēguma procesuālās norādes]